

Gault&Millau op avontuur in de Kaukasus

Op avontuur in de Kaukasus

We reisden door de bakermat van onze beschaving en maakten een enerverende reis van Yerevan naar Tblisi. Een divers, rijk en veelkleurig spectrum aan historie, cultuur en gastvrijheid bracht ons in vervoering.

tekst | Jan-Sebastian van Lissum

Het Kaukasusgebergte rijst hoger op dan de Alpen en strekt zich uit van de Zwarte naar de Kaspische zee. Ingeklemd door Rusland in het noorden en Turkije en Iran in het zuiden, met daartussenin kleine landen als Georgië, Armenië en Azerbeidzjan, de drie voormalige Sovjet-staten die na de val van de Muur hun onafhankelijkheid terugkregen. Dat ging niet zonder slag of stoot. Gebieden werden over en weer geclaimd of met geweld ingepikt. Deze regio is immers al sinds mensenheugenis een strategisch kruispunt van handelsroutes tussen verschillende continenten.

Noach, Adam en Eva

Volgens de bijbelse overlevering belandde de Ark van Noach hier na de Zondvloed op de berg Ararat en plantte Noach er de eerste wijnstok. Volgens archeologen is hier inderdaad ruim 6.000 jaar geleden wijnbouw ontstaan. Toeval? Adam en Eva zouden hier hun Hof van Eden hebben bewoond voordat zij werden verbannen. In deze regio begon de voorloper van onze westerse

Tufenkian's Avan Dzoraget, geïnspireerd op middeleeuwse Armeense kastelen



Doorkijk vanuit de lounge naar de binnentuin, Rooms Hotel Tbilisi

beschaving. Legenden en sagen uit dit gebied kwamen later in de heilige geschriften van veel wereldreligies terecht, zoals het jodendom, christendom en de islam.

Ongerept en onbekend

De landen in de Kaukasus zijn nog relatief ongerept en nauwelijks door westerse toeristen ontdekt. Reden te meer om hier op avontuur te gaan en bijzondere hotels te bezoeken in twee hoofdsteden met een eigen karakter: Yerevan (Armenië) en Tbilisi (Georgië). Want deze landen bieden legio mogelijkheden op het gebied van cul-

tuur, archeologie en muziek, hiking in beboste bergen met adembenemende landschappen, en verrassende wijnen en gastronomie.

Krijgsheren en strijdwegens

Wist u bijvoorbeeld dat krijgsheren uit dit gebied duizenden jaren geleden werden begraven met hun strijdwegens? En dat er al complete steden en paleizen bestonden in deze beschavingen, duizenden jaren vóór onze jaartelling? De collectie van het Archeologisch Museum in Yerevan is indrukwekkend.

Van St. Petersburg naar de Kaukasus

Om de hoek van dit museum ontmoeten wij in het restaurant van het Tufenkian Historic Hotel in Yerevan Xenia Nossowa. Zij is geboren en getogen in St. Petersburg. Op haar 16e begon zij aan haar studie filosofie, waarin zij ook promoveerde. Een langdurige relatie met de Kaukasus begon, toen een Georgisch klasgenootje van de middelbare school haar uitnodigde om bij haar familie langs te komen. Tijdens dat eerste bezoek sprak Georgië tot de verbeelding: 'Er was een heel andere mentaliteit, het leven werd er - zoals

'Armenië is voor mij de laatste uitloper van het westen naar de wereld van de Oriënt. Andere zeggen dat hier juist de poort naar het westen begint'



Metrotegels en glazen bouwstenen in de badkamer, Rooms Hotel Tbilisi

nu nog steeds - gevierd met veel eten, drinken en toasts met mooie wijnen, het heeft 'joie de vivre'. In de tijd van de Sovjet-Unie waren de Georgiërs eigenlijk het best gekleed, wij haalden er ook onze schoenen vandaan'. Maar het bleef niet bij Georgië. Nossowa's grootmoeder bouwde als ingenieur fabrieken in Armenië en nam van haar reizen altijd vers fruit, halfedelstenen en sprookjesboeken mee naar huis. 'Armenië was een van de eerste landen die het christendom officieel als staatsgodsdienst aannam in de 4e eeuw. Met zijn gefortificeerde kerken en kloosters op strategische locaties in de bergen is het voor mij eigenlijk de laatste uitloper van het westen naar de wereld van de Oriënt. Anderen zeggen dat hier juist de poort naar het westen begint'.

Maatwerk toerisme

Nossowa was geïnteresseerd in cultuur en antropologie, maakte documentaires voor de Russische TV en belandde uiteindelijk in München, waar zij nu nog steeds woont met haar twee zoons. Zij richtte hier Xenostours op, waarmee zij voor kleine groepen specialistische rei-

zen aanbiedt. Soms voor delegaties van het Duitse parlement of handelsmissies, maar ook voor particulieren. 'Ik lever maatwerk toerisme. Denk daarbij aan thema's als muziek en literatuur in Riga, wijnreizen door Georgië, architectuur in Oezbekistan en rondreizen door Iran. De beste feedback die ik mij kan wensen is wanneer mijn gasten verrast zijn. De meesten keren later dan ook zelf terug'.

Gastvrijheid

Volgens Nossowa is het bijzondere aan Armenië en Georgië dat de lokale bewoners de buitenlandse bezoekers altijd meteen gastvrij verwelkomen als vrienden. Iedereen is welkom aan tafel, thuis of in restaurants. 'Een gevoel zoals wij dat in het westen steeds minder kennen'. En inderdaad, wie aanschuift in Nossowa's favoriete restaurant in Yerevan, Dolmama, wordt als in een huiskamer ontvangen door eigenaar Jirair Avanian. In de Sovjet-periode was dit een zogenaamde 'komunalka', een huis waar meerdere families hun keuken en badkamer deelden. Nu is het een warm restaurant met zware antieke kasten, ge-

dimd licht, krakend houten meubilair, met lokale gerechten van uitstekende kwaliteit en wijnen op de kaart. Diverse staatshoofden en superstars hebben Dolmama inmiddels bezocht.

De genen van de nationale identiteit open leggen

'Op veel reizen ligt de nadruk op de historie, ik leg ook graag de huidige samenleving open, zodat bezoekers zich ook een eigen mening kunnen vormen over het heden van het land dat zij bezoeken. Om die reden nodig ik bij elke reis ook bevriende kunstenaars uit, of modeontwerpers en fotografen, chefs en wijnmakers, zij hebben immers een open mentaliteit en leggen daarbij de genen van de nationale identiteit open'. Nossowa heeft een groots netwerk: 'Ik probeer mijn gasten met 'locals' in contact te brengen van allerlei verschillende achtergronden'.

Duurzaamheid en 'creative society'

'Mijn doelgroep is vaak bijzondere hotels gewend en daarom zoek ik hotels

met een geheel eigen uitstraling, met een specifieke 'couleur locale', passend in de context van de omgeving. Daarom was ik 15 jaar geleden zo onder de indruk van James Tufenkian'. Deze Amerikaan, afkomstig uit de Armeense diaspora, stichtte hier de eerste internationale hotelonderneming. Zijn hotel was geheel gebouwd met waardevolle natuurlijke materialen als steen en hout en voorzien van de door hem zelf ontworpen tapijten. 'Tufenkian kwam na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie naar Armenië en dacht al vroeg na over duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hij plantte bomen aan, zorgde voor waterzuiveringsinstallaties, gebruikte zonnepanelen en bracht werkgelegenheid'. Inmiddels heeft Tufenkian vier bijzondere hotels in zijn collectie. De hotels zijn ontworpen door het New Yorkse designburo Clodagh. Het hotel in Yerevan opende in het najaar van 2012 in een classicistisch gebouw uit de 19e eeuw. Tussen Yerevan en Tbilisi ligt Tufenkians Avan Dzoraget Hotel, in 2004 gebouwd in de stijl van de middeleeuwse kastelen die je overal in Armenië vindt. 'Dit bedoel ik nu met hotels met een eigen persoonlijkheid.

De hotels van Tufenkian hebben bijvoorbeeld een andere doelgroep dan de Rooms design hotels in Georgië'. Nossowa laat ons het Rooms Hotel in Tbilisi zien. Een oude drukkerij uit de Sovjet-periode is hier getransformeerd tot een hipsterhotel waar kunst en foto's tentoongesteld worden, groene planten weelderig groeien uit voormalige glazen liftschachten en de lokale 'creative society' zich thuis voelt in de cocktailbar, waar de grote vlinderdassen van de bartenders opvallen. 'Ik vind de mix tussen modern design, het New



Xenia Nossowa

'Vanuit het venster heb je een adembenemend panorama over het Trinity klooster. Alsof je naar een echt schilderij kijkt'

York van de jaren dertig en ondertussen toch beseffen dat je wel in Georgië bent heel bijzonder'. Nossowa vertelt hoe het Rooms hotel in Kazbegi tot haar verbeelding sprak. 'In het oude dorpje liepen koeien en varkens op de onverharde weggetjes, maar een stuk hoger stond een top designhotel in de bergen. Vanuit het venster heb je een adembenemend panorama over het Trinity klooster. Alsof je naar een echt schilderij kijkt'.

Gastronomie

Haar lievelingsrestaurant in Tbilisi is Azarphesha. Tijdens een diner vertelt eigenaar Luarsab Togonidze over het fotoboek over Georgische klederdrachten uit de 19e eeuw dat hij heeft samengesteld en over zijn collectie zilveren drinkbekers waarmee de lokale notabelen vroeger hun toasts uitbrachten. Op de wijnkaart prijken uitsluitend natuurwijnen, merendeels uit Georgië. Nossowa stelde de eigenaren van Dolmama en Azarphesha aan elkaar voor, waaruit een hechte vriendschap is ontstaan. Nossowa, de uit München komende Russische bruggebouwwster op de Kaukasus.

Handgemaakt fluwelen behang en Marshall-versterkers

Na het diner met Georgische amberwijnen zit de lobby van Rooms vol. Het is vrijdagavond. De dj-booth zorgt voor de juiste tunes, hip geklede Georgiërs zijn druk met elkaar in de weer. Het designmeubilair, de grote haard en de wanden vol boeken zijn voor hen de ideale setting voor het aperitief. Aan de overkant van de straat heeft het hotel nog een restaurant en club, voor later op de avond. Hier is duidelijk een totaalconcept neergezet. Nossowa: 'Samen met de eigenaar is de Adjara Arch Group van architect Goga Chkhetia verantwoordelijk voor het eigentijdse design'. De kamers hebben handgemaakt fluwelen behang, bijpassende verlichting, lokale kunst en meubilair, vintage telefoontoestellen en Marshall-versterkers. De vloeren zijn van donker hout, ook in de badkamers, die aan de zijde van de binnentuin zijn voorzien van metrotegels en glazen bouwstenen. Alles passend bij het industriële karakter van het hotel. In totaal zijn er 137



Handgemaakt fluwelen behang in de kamers van Rooms Hotel Tbilisi

kamers, die op de bovenste verdieping hebben een groot balkon.

Een klein eigen hotel

Nossowa ziet zichzelf later ook nog wel een hotel runnen. 'Een klein hotel, waar avontuur, het uitwisselen van ervaringen, gastronomie en emotie centraal staan.' Een hotel moet volgens Nossowa een eigen karakter en persoonlijkheid hebben, lokale esthetiek met gastvrijheid delen, een link hebben met waar je op dat moment bent, intimiteit en vertrouwen geven. 'Goede bedden zoals in het Tufenkian en Rooms mogen natuurlijk niet ontbreken'. En lachend: 'Het ontbijt is natuurlijk ook heel belangrijk', doelend op de rijke variatie aan groenten, kazen, kruiden, noten en andere verse producten uit de Kaukasus. 'Mijn voornaam,

Xenia, betekent in het oud-grieks host en reiziger'. Haar hotel zou in Armenië of Georgië kunnen staan. Of in St. Petersburg, haar thuisstad waarvan zij de levendige bohemian scene, haar favoriete jazzcafé en de moderne kunstbeweging het meeste mist.

Slapen doe je maar thuis

Nossowa leidde ons 's avonds door de historische binnenstad van Tbilisi met zijn typerende grote houten veranda's. We waren alweer onderweg, dit keer naar het Tbilisi filmfestival. Want of je nu in Riga, St. Petersburg of in de Kaukasus met haar op reis bent, Nossowa zorgt ervoor dat je als gast en reiziger niets mist van wat er gaande is. 'Slapen doe je maar thuis'. **GM**

Xenia Nossowa/Xenostours
www.xenostours.de

Armenië
Restaurant Dolmama
www.dolmamam.am
Hotel Tufenkian
www.tufenkianheritage.com

Georgië
Restaurant Asharphesha
Tbilisi, Georgië
Hotel Rooms
www.roomshotels.com